לְבָתַר דְּנָפַק – לאחר שיצא רב נחמן, **אָמַר** לְהוּ **עוּלָּא** ליושבים לפניו, **חָבִי** [- כך] **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר**, גובים מהעבדים **אֲפִילּוּ מִיַּתְמֵי**, משום שדינם בקרקע.

אָמַר רַב נַחְמָן, אִשְׁתַּמְטִין – השתמט ממני **עוּלָּא**, כשאמר שגובים עבדים מלקוחות רק באפותיקי, מפני שחשש שאנצחו בקושיות.

הָוָה עוּבְדָא [– היה מעשה] **בְּנַהֲרְדְּעָא**, שתבעו מהיתומים חוב אביהם, **וְאַיְתִיבוּ** דַּיְינֵי דִּנְהַרְדְּעָא – והדיינים של נהרדעא הגבו עבד שירשו מאביהם. וכן **הָוָה עוּבְדָא** – היה מעשה דומה **בְּפוּמְבְּדִיתָא, וְאַיְתִיבוּ** [– והגבה] **רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא** עבד שירשו מאביהם. **אָמַר** לְהוּ **רַב נַחְמָן**, לדייני נהרדעא, **זִילוּ אַהֲדוּרוּ** – לכו והחזירו את העבד ליתומים, כיון שטעיתם בדבר משנה, **וְאִי לָא** תחזירו, **מַגְבִּינַן לְכוּ לְאַפְדַּנְיֵיכוּ** – אגבה מכם את ביתכם המפואר לשלם ליתומים.

אָמַר לֵיהּ **רָבָא** לְרַב **נַחְמָן, הָא** – הרי לפנינו **עוּלָּא** הסובר שעבדים נגבים מיתומים, **הָא** לפנינו אף **רַבִּי אֶלְעָזָר** הסובר כך, **הָא** לפנינו אף דַּיְינֵי דִּנְהַרְדְּעָא הסוברים כך, **וְהָא** לפנינו אף **רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא** הסובר כך, **מַר** שסובר שאינם נגבים מיתומים, **כְּמַאן סָבְרַתְּ** לֵיהּ – כמי הנך סובר, מהיכן למדת לחלוק על כל אותם חכמים.

אָמַר לֵיהּ רב נחמן לרבא, **אֲנָא מַתְנִיתָא יָדַעְנָא** [– אני יודע ברייתא], דְּתָנֵי [– ששנה] **אֲבִימִי, פְּרוּזְבּוּל חָל** רק **עַל הַקַּרְקַע** – אם ללוה יש קרקע, **וְאֵינוֹ חָל עַל הָעֲבָדִים** – אם יש לו רק עבדים. וכן, **מַטַּלְטְלִין נִקְנִין עִם הַקַּרְקַע**, שכשמקנה לחבירו קרקע ומטלטלין, אין צריך לעשות קנין גם במטלטלין, אלא אגב הקנין שעושה בקרקע, קונה גם את המטלטלין, **וְאֵינָן נִקְנִין עִם הָעֲבָדִים**, שכשמקנה לחבירו עבדים ומטלטלין, צריך לעשות קנין גם במטלטלין, כיון שעבדים דינם כמטלטלין, ואין קונים מטלטלין אגב מטלטלין. ומברייתא זו מוכח שהסוברים שעבדים דינם כקרקע טועים בדבר משנה.

הגמרא רוצה לתלות את הנדון אם עבדים דינם כקרקע או כמטלטלין במחלוקת תנאים: **לֵימָא בְּתַנָּאֵי** – האם נאמר שהנדון אם עבדים הם כקרקע או כמטלטלין, מחלוקת תנאים הוא, שנינו בברייתא, **מָכַר** לוֹ **עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת, הֶחֱזִיק** [– עשה קנין חזקה] **בָּעֲבָדִים, לֹא קָנָה** אגב כך את **הַקַּרְקָעוֹת**, וכן אם עשה קנין **בְּקַרְקָעוֹת, לֹא קָנָה** את **הָעֲבָדִים**. ואם מכר לו **קַרְקָעוֹת וּמַטַּלְטְלִין**, אם **הֶחֱזִיק בַּקַּרְקַע, קָנָה** אגב כך את **הַמַּטַּלְטְלִין**, אבל אם עשה קנין **בְּמַטַּלְטְלִין, לֹא קָנָה קַרְקַע**. ואם מכר לו **עֲבָדִים וּמַטַּלְטְלִין**, אם **הֶחֱזִיק בָּעֲבָדִים לֹא קָנָה** אגב כך את **הַמַּטַּלְטְלִין**, וכן אם עשה קנין **בְּמַטַּלְטְלִין לֹא קָנָה** את **הָעֲבָדִים**.

וקשה מברייתא אחרת, **וְהָתַנְיָא**, שאם מכר לו עבדים ומטלטלין, אם **הֶחֱזִיק בָּעֲבָדִים קָנָה** אגב כך את **הַמַּטַּלְטְלִין**. מבררת הגמרא, **מַאי לָאו בְּהָא קָמִפַּלְגִי** [– האם לא בכך נחלקו], **דְּמַר** – התנא בברייתא השניה **סָבַר**, **שֶׁעֲבָדִים כְּמַקַּרְקְעֵי דָּמֵי** – יש להם דין קרקע, ולכן מטלטלין נקנים אגבם, **וּמַר** – והתנא בברייתא הראשונה **סָבַר, שֶׁעֲבָדִים כְּמַטַּלְטְלִין דָּמֵי** – דינם כמטלטלין, ואין מטלטלין נקנים אגב מטלטלין.

דוחה הגמרא, **אָמַר רַב אִיקָא בְּרִיהּ דְּרַב אַמִּי, דְּכוּלֵּי עָלְמָא** – שתי הברייתות סוברות, **שֶׁעֲבָדִים כְּמַקַּרְקְעֵי דָּמֵי, וְהָכָא בְּהָא קָמִפַּלְגִי** בברייתא השניה שהחזיק בעבדים **קָנָה** מטלטלין, **שַׁפִּיר** – מובן היטב. **וְהָכָא** בברייתא הראשונה שהחזיק בעבדים **לֹא קָנָה** מטלטלין, משום שסובר, שעל אף שדינם בקרקע, מכל מקום כדי לקנות באגב, **בְּעִינַן קַרְקַע דּוּמְיָא דְּעָרִים מְצוּרוֹת בִּיהוּדָה'** – צריך שתהיה קרקע הדומה לערים הבצורות שביהודה, כשם שהערים הללו הן קרקעות **דְּלֹא נָיְידִי**, אלא קבועות במקומם, כך כל קנין אגב חל רק על ידי קרקע קבועה במקומה, וכיון שעבד נע ממקום למקום, אי אפשר לקנות מטלטלין אגבו. והברייתא שהחזיק בעבדים קנה מטלטלין, סוברת שאין צורך שיהיה דומה לערי מצורות.

ומביאה הגמרא את המקור לקנין אגב: **דְּתָנַן** (קידושין כו.), **נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** – מטלטלין, **נִקְנִין** בקנין אגב **עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת** – קרקעות, כשקונים את הקרקעות באחד משלשת הקנייניים, **בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר, וּבַחֲזָקָה**. מבררת הגמרא, **מַנָּהֵנִי מִילֵּי** – מנין שמטלטלין נקנין אגב קרקע. מבארת הגמרא, **אָמַר חִזְקִיָּה, דְּאָמַר קְרָא** (דברי הימים ב' כא ג), **וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת, עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה'**, שיהושפט המלך נתן לבניו מתנות קרקעות ומטלטלין, והקנה להם את המטלטלין אגב הקרקעות.

הגמרא מביאה יש אומרים שביאר את הברייתות באופן אחר: **אִיכָּא דְּאָמְרִי** – יש שאמרו, שכך **אָמַר רַב אִיקָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, דִּכוּלֵּי עָלְמָא עֲבָדֵי כְּמַטַּלְטְלֵי דָּמֵי** [– לפי כולם עבדים דינם כמטלטלין], **וְהָכָא** בברייתא הראשונה, החזיק בעבדים **לֹא קָנָה** מטלטלין, **שַׁפִּיר** – מיושב היטב, שאין מטלטלין נקנים אגב מטלטלין, **וְהָא דְּתָנְיָא** בברייתא השניה, החזיק בעבדים **קָנָה** מטלטלין, מדובר **בְּעוֹדָן עֲלֵיהוּ**, שהמטלטלין נמצאים על העבד, וכשקונה את העבד נעשה העבד חצירו, וקונה את המטלטלין שעליו בקנין חצר, שחצירו של אדם אינו רק קרקע, אלא כל חפץ השייך לאדם, קונה לו את מה שבתוכו בקנין חצר.

מקשה הגמרא, **וְכִי עוֹדָן עֲלֵיהוּ מַאי הֲוֵי** – מה בכך שהמטלטלין על העבד, הלא **חָצֵר מְהַלֶּכֶת הִיא**, שאינו קבוע במקום אחד, **וְחָצֵר שְׁמְהַלֶּכֶת לֹא קָנָה** בעליה את המטלטלין שבתוכה, כיון שאינה דומה לחצר שקבועה במקומה. **וְכִי תֵּימָא** – ושמא תאמר שמדובר **בְּעוֹמֵד** העבד במקום אחד, **וְהָא אָמַר רָבָא, כָּל שֶׁאֵילּוּ מְהַלֵּךְ** ומתרחק מבעליו, **לֹא קָנָה** בעליו את המטלטלין שעליו, גם אם **עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב לֹא קָנָה**, כיון שהאפשרות שלו ללכת מפקיעה ממנו שם חצר.

מתרצת הגמרא, **וְהִלְכְתָא** – המסקנא להלכה, שמדובר **בְּכָפוּת** – קשור, שאינו יכול ללכת, ומשתמר הוא לדעת בעליו כחצר, ואפשר לקנות עמו בקנין חצר.

נמצא שיש שני אופנים ליישב את הברייתות. א. שסוברים שעבד דינו בקרקע, והברייתא שלא קנה סוברת שצריך להיות דומה לערים מצורות ביהודה. ב. שסוברים שדינו כמטלטלין, והברייתא שקנה מדברת בכפות, וקונה מדין חצר.

שנינו בברייתא הראשונה, החזיק בקרקע לא קנה עבדים, מקשה הגמרא, **וְהָתַנְיָא** בתחילת הברייתא השניה, שאם מכר קרקע ועבדים, **הֶחֱזִיק בְּקַרְקַע קָנָה** גם את **הָעֲבָדִים**.

מתרצת הגמרא, **הָתָם** – הברייתא שאומרת שקונה העבדים באגב, מדובר **בְּעוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ**, ובאופן זה נקנים אגב הקרקע.

מקשה הגמרא, **מִכְּלָל, דְּהַאי** – הברייתא שהחזיק בקרקע **לֹא קָנָה** עבדים, מדובר **כְּשֶׁאֵין עוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ, הָנֵיחָא לְהַךְ לִישָּׁנָא** – זה מובן ללשון השני **דְּאָמַר רַב אִיקָא בְּרִיהּ דְּרַב אַמִּי**, שלכולי עלמא **עֲבָדֵי כְּמַטַּלְטְלֵי דָּמֵי**, **חַיְינוּ** – זו הסיבה **דְּאִי** [– שאם] **עוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ אִין** – הם נקנים אגבה, **וְאִי לָא** עומדים בתוכה, **לֹא** נקנים אגבה. **אֶלָּא לְהַךְ לִישָּׁנָא** – ללשון הראשון של רב איקא, **דְּאָמַר** שלכולי עלמא **עֲבָדֵי כְּמַקַּרְקְעֵי דָּמֵי, לָמָּה לִי** – לשם מה צריך שיהיו **עוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ, הָא אָמַר שְׁמוּאֵל, מָכַר לוֹ עֶשֶׂר שָׂדוֹת** המפוזרות **בְּעֶשֶׂר מְדִינוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק** [– שעשה קנין חזקה] **בְּאַחַת מֵהֶן, קָנָה** את **כּוּלָּן**, ואין צורך לעשות קנין בכל אחת, וכיון שעבדים הם בקרקע, כשעשה קנין בקרקע קנה אותם גם אם עומדים במקום אחר.

מתרצת הגמרא בקושיה, **וְלִימָא כְּמַאן דְּאָמַר דָּמֵי** – ונקנים אגב קרקע, קשה **לָמָּה לִי לִישָּׁנָא דְּאָמַר עֲבָדֵי כְּמַטַּלְטְלֵי דָּמֵי**, – מדוע צריך שיהיה **עוֹמֵד בְּתוֹכָהּ**,

הָא כְּיָמָא לָן – הרי נפסק להלכה (קידושין כו.), **דְּלֹא בְּעִינַן** – שאין צורך שיהיו **צְבוּרִין** בקרקע שנקנים אגבה.

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר – מה יש לך לומר, **דְּשַׁאנִי** – שונה דין **מְטַלְטְלֵי דְּנָיְידֵי** – ניידים, **מִמְּטַלְטְלֵי דְּלֹא נָיְידֵי** – שאינם ניידים, שרק אלו שאינם זזים לא צריך שיהיו צבורים, אבל אלו שזזים, צריכים להיות צבורים. **הָכִי נָמֵי** – כך יש לומר גם ללשון הראשון, שעל אף שעבדים דינם בקרקע, אינם נקנים עמה כשאינם בתוכה כשאר קרקעות, משום **שַׁאנִי** – שונה דין **מְקַרְקְעֵי דְּנָיְידֵי** – שהולכים ממקומם, **מִמְּקַרְקְעֵי דְּלֹא נָיְידֵי** – שאינם הולכים ממקומם. והחילוק הוא, **עֲבָדָא מְקַרְקְעֵי דְּנָיְידֵי הוּא,** ואינו מחובר לקרקע, ולכן כשאינו בתוכה לא מועיל הקנין שבקרקע לקנותו. אבל **הָתָם** – במוכר עשר שדות בעשר מדינות, **דַּדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא** – גוף הארץ אחד הוא, וכל הקרקעות מחוברות זו לזו כגוף אחד, ולכן די בקנין באחת מהשדות כדי לקנות את כולם:

שנינו במשנה (ט:) לגבי חיובי נזקין: **נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה** (וכו'), שאם הוזקו חייב המזיקם בתשלומים: מדייקת הגמרא: משמע מלשון המשנה שבנכסים המוזקים **מְעִילָה הוּא דְּלֵית בְּהוּ** – רק מעילה אין בהם, כיון שאם יש בהם מעילה אינם בכלל 'שור רעהו', **הָא מְקֻדָּשׁ קָדְשֵׁי** – אבל קדושה שאין בה מעילה אפשר שתהיה בהם, ואף שהם קדושים המזיקם חייב. מבררת הגמרא: **מַאן** – מי הוא **הַתָּנָא** של משנתינו המחייב את המזיק נכסי הקדש, אם אין בהם מעילה. מבארת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,** משנתינו עוסקת **בְּקָדָשִׁים קַלִּים** כגון בהמת שלמים, שאין בהם מעילה כמבואר במעילה (ז:), **וְאַלִּיבָּא** – וכשיטתו **דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר** שקדשים קלים **מָמוֹן בְּעָלִים הוּא,** והרי היא בכלל 'שור רעהו', והמזיקה חייב. מביאה הגמרא את דברי רבי יוסי הגלילי: **דְּתַנְיָא** בברייתא, לגבי כופר בפקדון ונשבע לשקר שחייב חומש ואשם, נאמר (ויקרא ה כא–כב) 'נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא **וּמָעֲלָה מַעַל בַּה'** וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן', ודורשים את המילה 'וְכִחֵשׁ' גם לפניה וגם לאחריה, וכאילו נכתב 'בה' וכחש' 'בעמיתו וכחש', **לְרַבּוֹת** שומר שכפר בפקדון של **קָדָשִׁים קַלִּים,** שחייב חומש ואשם כיון שֶׁהֵן נחשבים **מָמוֹנוֹ** של המפקיד, ונמצא שיש כאן גם הכחשה בה' וגם הכחשה בעמיתו, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.** וסובר רבי יוחנן שכמו כן לגבי נזקים יסבור רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים הם ממון בעלים, והמזיקם חייב. מקשה הגמרא על רבי יוחנן: כיצד ניתן לומר שגם לגבי שאר הדינים סובר רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים הם ממון בעלים, **וְהָתְנַן** במשנה בקידושין (נב:), כהן או ישראל **הַמְקֻדָּשׁ** אשה **בְּחֵלְקוֹ** שקיבל לאכילה בקרבן, **בֵּין בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים** כגון חטאת ואשם, **וּבֵין בְּקָדָשִׁים קַלִּים** כגון שלמים, **אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת,** כיון שאין זה ממונו. ולדברי רבי יוחנן, **לֵימָא** – האם נאמר שמשנה זו סוברת **דְּלֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי,** שהרי לדבריו שקדשים קלים הם ממון בעלים, אפשר לקדש בהם את האשה. מתרצת הגמרא: **אֲפִילּוּ תֵּימָא** שהמשנה בקידושין סוברת **כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי,** כיון **דְּרַבִּי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי** שקדשים קלים הם ממון בעלים, היינו **מַחַיִּים** – כשהבהמה עדיין חיה, **אֲבָל לְאַחַר שְׁחִיטָה,** **אֲפִילּוּ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מוֹדֶה, דְּכִי קָא זָכוּ** – שזכיית הכהנים ובעל הקרבן בבשר, **מְשַׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ** – משלחנו של ה' הם זוכים, ואין זה נחשב כממונם, ולכן אינם יכולים לקדש בזה אשה. אך משנתינו עוסקת באופן שהזיק בהמה של קדשים קלים קודם שחיטה, וכיון שבאותו זמן סובר רבי יוסי הגלילי שהיא ממון בעלים, חייב המזיק לשלם, והוא הדין שיכול הבעלים לקדש בה את האשה.

הגמרא ממשיכה להקשות על דברי רבי יוחנן, שרבי יוסי הגלילי סובר שקדשים קלים נחשבים ממון בעלים לגבי כל דיני התורה. מקשה הגמרא: **וּמַחַיִּים** – וכשהבהמה עדיין בחיים, **מִי אָמַר** רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים הם ממון בעלים לגבי שאר דיני התורה, **וְהָתְנַן** במשנה במעשר שני (פ"א מ"ב), **בָּכוֹר** בהמה טהורה, שהוא 'קדשים קלים', וממון הכהנים, **מוֹכְרִין אוֹתוֹ** – רשאים הכהנים שקיבלוהו למוכרו לכהנים אחרים, כשהוא **תָּם** – ללא מום, **חַי (ולא שחוט),** והלוקח ימתין עד שיפול בו מום ויאכלנו. אך אם נשחט כשהוא תם דינו בקדשים שנשחטו בחוץ, שאסורים בהנאה. **וּבכור בַּעַל מוּם** שפקעה קדושתו ומותר לשוחטו, נמכר בין **חַי** ובין **שָׁחוּט,** והלוקח יאכלנו. אומרת המשנה דין נוסף, **וּבין** בתם **חַי,** ובין בבעל מום **חַי** או שחוט, הכהנים שקיבלוהו **מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה,** לפי שהוא ממונם. **וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ** בביאור המשנה, **לֹא שָׁנוּ** שהכהנים יכולים לקדש אשה בבכור, **אֶלָּא בִּבְכוֹר בַּזְּמַן הַזֶּה** שאין בית המקדש קיים, **דְּכֵיוָן דְּלֹא חָזֵי לְהַקְרָבָה, אִית לְהוּ לַכֹּהֲנִים וְכִייָה בְּנַוְיֵיהוּ** – יש לכהנים זכייה בו, והרי הוא ממונם, **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, דְּחָזֵי לְהַקְרָבָה, לֹא,** אלא הבכור נחשב כממון גבוה ואי אפשר לקדש בו. ומוכח שקדשים קלים חיים העומדים להקרבה הם ממון גבוה, ושלא כדברי רבי יוחנן האומר שאף בעודם חיים הם נחשבים כממון הבעלים לכל דיני התורה.

מוכיחה הגמרא שרב נחמן אמר חילוק זה בדעת רבי יוסי הגלילי, **וְהרי אִיתְיְבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן** מהברייתא שהובאה לעיל, **'וּמַעֲלָה מַעַל בַּה'", לְרַבּוֹת קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהֵן מָמוֹנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי,** וכיון שבהמשך הפרשה נאמר 'וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַה'" (שם ה כה), בודאי מדובר בזמן שבית המקדש קיים, ומוכח שאף בזמן שהקרבנות ראויים להקרבה סובר רבי יוסי הגלילי שהם נחשבים כממון הבעלים, ושלא כדברי רב נחמן. ומכך שהקשה רבא על רב נחמן מדברי רבי יוסי הגלילי מוכח שרב נחמן פירש את המשנה כשיטת רבי יוסי הגלילי, ומכל מקום הוא סובר שלדבריו קדשים קלים בזמן בית המקדש אינם ממון בעלים, ושלא כדברי רבי יוחנן.

מוכיחה הגמרא שאף רבינא אינו סובר כרבי יוחנן: **וּמְשַׁנֵּי** – ותירץ **רָבִינָא** את קושייתו של רבא, ואמר שדברי רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים נחשבים ממון הבעלים נאמרו רק **בִּבְכוֹר בְּחוּץ לָאָרֶץ** ואף בזמן שבית המקדש קיים, **וְאַלִּיבָּא** – וכשיטתו **דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר** בתמורה (כא.) לגבי בכורות חוץ לארץ, **שֶׁאִם בָּאוּ** לארץ ישראל כשהם **תְּמִימִים,** יִקָּרְבוּ על המזבח, ומשמע שרק בדיעבד, **'אִם בָּאוּ', אִין** – אכן מקריבים אותם, אבל **לְכַתְּחִלָּה, לֹא** שולחים אותם לארץ ישראל להקרבה, וכיון שלכתחילה יש להשאיר את הבכור בחוץ לארץ ולא להקריבו, אמר רבי יוסי שהוא ממון בעלים, אבל קדשים קלים שבארץ ישראל בזמן שבית המקדש קיים, אינם נחשבים כממון בעלים, ואי אפשר לקדש בהם אשה, וכדברי רב נחמן. מסיימת הגמרא, **וְאִם אִיתָּא** – ואם נכון הדבר **דְּכִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי** שקדשים קלים **מָמוֹנוֹ הוּא מֵחַיִּים** היינו לגבי כל דיני התורה, נמצא שחכמים החולקים עליו יסברו שקדשים קלים הם ממון גבוה בחיי הקרבן, ואם כן מדוע אמר רבינא שרבי יוסי הגלילי עוסק בבכור בחוץ לארץ,

---

אגרות קודש

[אייר תשכ"א]

אבל על ידם אין מוכרח שנמשך יניקה (מאברהם, כביכול) לחיצונים - משא"כ ישמעאל - שאמר לו ישמעאל יחי' לפניך. ועד"ז - בירך יצחק לעשו (ועיין תו"א ד"ה אנכי מגן).